

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

vff@dadl.dk
vidensraad.dk

07.10.2024

Pressemeddelelse

Ny rapport: Skab sunde rammer for at fremme sundheden for alle

Vi bør i langt højere grad benytte os af strukturelle forebyggelsestiltag for at fremme danskernes sundhed og reducere den sociale ulighed i sundhed. Det konkluderer ny rapport fra Vidensråd for Forebyggelse.

Netop i disse dage forhandles der om en sundhedsreform på Christiansborg. Baggrunden er et sundhedsvæsen under et massivt og stigende pres, fordi stadigt flere danskere lider af kroniske sygdomme, funktionsnedsættelse og multisygdom.

Både Robusthedskommissionen, Sundhedsstrukturkommissionen, KL og en lang række andre aktører på sundhedsområdet efterlyser mere strukturel forebyggelse som en del af reformen, og en ny rapport fra Vidensråd for Forebyggelse viser, at forskningen bakker op om deres synspunkt.

En styrket forebyggelsesindsats, der kan sikre, at flere danskere får flere gode år uden sygdom og behov for behandling bør inkludere strukturelle forebyggelsestiltag, der kan skabe sunde rammer for alle, lyder konklusionen i rapporten:

- Når vi gennemgår forskningen på området, så er der ingen tvivl om, at der er belæg for at styrke den strukturelle forebyggelse, fordi den ofte både kan betale sig og er en effektiv måde at skabe de optimale rammer for befolkningens sundhed, forklarer Naja Hulvej Rod, der er forperson i Vidensråd for Forebyggelse.

Hun er også forperson for den bredt sammensatte arbejdsgruppe af forskere, som har samlet litteraturen på området i rapporten "Strukturel forebyggelse – med fokus på kost, tobak og nikotin, alkohol og fysisk aktivitet".

Sunde rammer for alle

Begrebet strukturel forebyggelse dækker over tiltag, der forbedrer vilkårene for at leve et liv med et godt fysisk og mentalt helbred for alle i befolkningen. Det kan fx være hastighedsgrænser, mobilfri frikvarter i skolen eller aldersgrænser for salg af alkohol.

Strukturel forebyggelse kan indføres på forskellige forvaltningsniveauer, fx på kommunalt plan eller på nationalt plan – ofte i et samspil mellem forvaltningsniveauer, og kan gøre brug af fire forskellige virkemidler:

- Det kan være i form af påbud eller forbud, som eksempelvis aldersgrænser for køb af tobaks- og nikotinprodukter eller forbud mod markedsføring af alkohol rettet mod børn og unge.
- Det kan også være økonomiske virkemidler, i form af tilskud eller øgede afgifter på hhv. sunde eller usunde produkter eller offentligt finansieret sund skolemad.

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

vff@dadl.dk
vidensraad.dk

- Det kan være fysiske virkemidler som fx etablering af cykelstier eller regler for placering af fastfood-restauranter.
- Og endelig kan det være sociale virkemidler som fx en tilrettelæggelse af arbejdsgange til forebyggelse af stress på arbejdspladser.

Ud over at strukturelle forebyggelsestiltag ofte ikke er særligt omkostningstunge i sig selv, så er den store fordel ved strukturel forebyggelse, at den gavner alle, og ikke kun dem med stærke sundhedskompetencer eller mange ressourcer.

- Det gør den, fordi den påvirker de rammer eller vilkår, vi alle lever under, og når det sunde valg dermed bliver det lette valg, så er der større sandsynlighed for, at både dem med mange og dem med få ressourcer træffer dem. Dermed kan strukturel forebyggelse være en effektiv vej til at gøre op med den store og stigende sociale ulighed i sundhed, vi har i Danmark, forklarer Naja Hulvej Rod.

Det er værd at pointere, at mange strukturelle tiltag ikke alene har effekt på langt sigt, men ofte allerede kan gøre en forskel på kort sigt. Tiltag til at mindske alkoholforbrug kan fx både forebygge sygdomstilfælde i fremtiden, men kan også mindske fx antallet af ulykker og vold allerede i morgen. Desuden virker tiltag på ét område ofte også på andre områder, fx er en kost, der følger kostrådene ofte også klimavenlig.

Forebygger de store folkesygdomme

Rapporten præsenterer centrale strukturelle tiltag inden for de fire såkaldte KRAM-faktorer: Kost, tobak og nikotin, alkohol og fysisk aktivitet.

Ikke fordi strukturel forebyggelse udelukkende findes på disse områder, men fordi de er risikofaktorer, som er stærkt medvirkende årsag til en lang række af de store folkesygdomme, som rammer mange, og som ydermere rammer socialt skævt.

- Flere med kort uddannelse og få økonomiske ressourcer lever med risikofaktorer som fx usunde kostvaner, et højt forbrug af tobak, nikotin og alkohol og fysisk inaktivitet. Dette er en vigtig årsag til den sociale ulighed i forekomsten af kroniske sygdomme, uddyber Naja Hulvej Rod.
- En effektiv forebyggelse af KRAM-faktorerne vil altså både medføre en mindre sygdomsbyrde og mindre social ulighed i sundhed.

Frihed til at leve det liv, man ønsker

Et ofte benyttet argument for ikke at implementere visser strukturelle forebyggelsestiltag er, at politikere og beslutningstagere ikke ønsker at begrænse borgernes personlige frihed til at vælge at ryge, drikke alkohol, spise usundt og undgå fysisk aktivitet.

- Men vi er alle oppe imod stærke kræfter i form af kommercielle virksomheder, der bruger enorme ressourcer på at øge salget af fx chips, øl eller nikotinprodukter. Det kræver mange ressourcer at stå imod, og det er ressourcer, som ikke alle borgere har, forklarer Naja Hulvej Rod.

Man kan omvendt argumentere for, at de begrænsninger, som visse strukturelle forebyggelsestiltag medfører, fx

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

vff@dadl.dk
vidensraad.dk

højere priser eller mindsket tilgængelighed af usunde produkter, opvejes af øget frihed ved at undgå sygdom og tidlig død.

- Et godt fysisk og mentalt helbreds er en vigtig forudsætning for friheden til at leve det liv, man sætter pris på. Den frihed opnås bedst ved at handle i fællesskab og skabe nogle samfundsmæssige rammer og vilkår, der fremmer et godt helbred, slutter Naja Hulvej Rod.

Rapporten, der er støttet af TrygFonden, kan downloades på Vidensråd for Forebyggelses hjemmeside:
www.vidensraad.dk.

Naja Hulvej Rod, forperson for arbejdsgruppen og forperson i Vidensråd for Forebyggelse, er professor i epidemiologi ved Københavns Universitet.

Arbejdsgruppen består herudover af følgende forskere: Lotus Sofie Bast, Finn Diderichsen, Anders Grøntved, Dorte Gyrd-Hansen, Charlotta Pisinger, Morten Hulvej Rod, Jasper Schipperijn, Inge Tetens, Ulla Toft og Janne Tolstrup.

For yderligere oplysninger kontakt:

Susanne Vigsø Grøn Kommunikationsansvarlig, Vidensråd for Forebyggelse

E svg.vff@dadl.dk
M +45 20 47 30 35

Om Vidensråd for Forebyggelse

Vidensråd for Forebyggelse er et uafhængigt råd, bestående af 15 professorer, som samler og formidler den nyeste forskningsviden om forebyggelse af sygdom og fremme af befolkningens sundhed. Rådet er finansieret af bevillinger fra fonde og bidrag fra Lægeforeningen. Derudover finansieres Rådets aktiviteter af løbende projektbevillinger fra diverse andre fonde, myndigheder eller organisationer.

Morning Talk

Den 27. november vil arbejdsgruppen præsentere rapportens konklusioner ved en kort virtuel Morning Talk, du kan finde link til Morning Talk på www.vidensraad.dk.